

การพัฒนาวิธีการจัดทำบัญชีแบบมีส่วนร่วมของกองทุนหมู่บ้าน ในเขตตำบลท่าแร่ จังหวัดสกลนคร

Participatory Action Research for Book-keeping Development of Village Funds, Tarae Sub-district, Sakon Nakhon Province

วาทีณี ศรีมหา (Watinee Srimaha) ¹

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บทคัดย่อ

การพัฒนาวิธีการจัดทำบัญชีแบบมีส่วนร่วมของกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลท่าแร่ จังหวัดสกลนคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านตำบลท่าแร่ และพัฒนาความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับวิธีการจัดทำบัญชีแบบมีส่วนร่วม การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่าง การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ กลุ่มเป้าหมาย คือ เกษตรกรที่เป็นประธาน กรรมการ สมาชิก และผู้จัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งมีทั้งหมด 8 กองทุนๆ ละ 6 คน รวมเป็น 48 คน สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกรณีประธานและกองทุนหมู่บ้าน กับสุ่มแบบโควตากรณีกรรมการและสมาชิกกองทุนฯ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และ 2) แบบทดสอบทางบัญชี ที่ใช้وبرมกับเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน คือ 1) ไม่มีเอกสารหลักฐานที่ใช้ประกอบการบันทึกบัญชี หรือมีแต่ไม่ครบถ้วน อีกทั้งมีความยุ่งยากในการเตรียมแบบฟอร์มทางบัญชีและสมุดบัญชีที่ต้องใช้งาน 2) เกษตรกรไม่กล้าบันทึกบัญชีจริงในสมุดเพราะกลัวข้อมูลผิดพลาด จึงทำให้การบันทึกบัญชีช้าซ้อนหรือลืมนบันทึกบัญชี 3) การบันทึกบัญชีตามความสะดวกและตามความเข้าใจ โดยใช้เกณฑ์เงินสดในการบันทึกบัญชี 4) การบันทึกบัญชีล่าช้า ไม่ทันสมัย ทำให้ไม่สามารถให้ข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์ และไม่สามารถตอบสนองความต้องการใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการกองทุนได้ 5) ไม่มีระบบการติดตามหรือตรวจสอบหนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญที่เกิดขึ้นจากลูกหนี้ที่กู้ยืมเงินกองทุนไป และ 6) เกษตรกรที่เคยไปอบรมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในภาครัฐ เมื่อจะลงมือปฏิบัติจริงก็ไม่สามารถจัดทำบัญชีได้ ต้องขอความช่วยเหลือจากครูบัญชีอาสา

จากปัญหาและอุปสรรคข้างต้น ผู้วิจัยและเกษตรกรได้ร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็น ส่งผลให้เกิดวิธีการจัดทำบัญชีแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การแยกรายการค้าออกเป็น 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมเกี่ยวกับเงินกองทุน 1 ล้านบาท และกิจกรรมเกี่ยวกับเงินออม หรือเงินรับฝากจากสมาชิก

2. แบ่งระบบบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน เป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) เอกสารที่ใช้ในการบันทึกบัญชีและสมุดบัญชีที่เกี่ยวข้อง 2) วิธีการบันทึกบัญชี แบ่งเป็น 3 ระบบ ได้แก่ ระบบบัญชีเกี่ยวกับการรับเงิน / จ่ายเงิน / การรับสินทรัพย์เป็นการชำระค่าหุ้นหรือการรับบริจาค และ 3) การจัดทำรายงานทางการเงิน

คำสำคัญ : การพัฒนา, วิธีการจัดทำบัญชี, การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Abstract

This research on the development of participatory book-keeping of village funds in Tharae Sub-district, Sakon Nakhon Province aimed to study and identify problems and obstacles in participatory book-keeping of funds in villages of Tharae Sub-district and to improve farmers' knowledge on participatory book-keeping. This study employed a mixed research method between participatory action research and a quantitative research by using descriptive statistics in percentage. The target group consisted of chairs of the funds, members of the committees, ordinary members and bookkeepers in 8 groups of funds, totally 48 participants. Purposive sampling was used in the case of chairs of the funds and the funds along with quota sampling in the case of members of the committees and ordinary members. Research tools used included 1) a structured interview and 2) an accounting test on book-keeping used with the target farmers. Data were analyzed and reported in percentage.

The findings of this study were as follows:

The problems and obstacles in doing book-keeping of the village funds comprised:

1. There were no documents as evidences for book-keeping, or there were some but inadequate. In addition, there were some difficulties in preparing book-keeping forms and an account book.
2. The farmers dared not to write down the actual information due to the fear of making mistake. This led to the double book-keeping or else the forgetting of doing book-keeping.
3. Account books were recorded according to convenience and understanding of Cash Basis; in other words, the records were done only by cash payment.
4. Records were delayed and out-of-date; therefore the information was not up-to-date and did not help make a decision to manage the funds.
5. There was no follow-up process or inspection on bad debts and doubtful accounts from debtors.
6. The bookkeepers were unable to operate book-keeping by themselves after training sessions with government organizations or from a handbook of fund book-keeping. Eventually, they required help from social development staffers or voluntary accounting teachers.

According to the above problems and obstacles, the researcher together with the farmers discussed and expressed and exchanging their opinions. As a result, there was an advent of the participatory book-keeping with the following details:

1. The accounting transaction was divided into 2 activities, which were an activity related to the 1 million-baht fund and an activity related to savings or deposit from the members.

2. The bookkeeping system of the village funds was divided into 3 parts, which were 1) documents used for book-keeping and related account books, 2) accounting, divided into 3 systems: accounting system on deposit/withdrawal, obtaining assets/properties as share payment or donation, and 3) financial report.

Keywords : Development, Book-keeping, Participatory Action Research

บทนำ

การจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านถือเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทุกกองทุนจะต้องให้ความสำคัญเพราะรายงานทางการเงินที่ได้จากการจัดทำบัญชี ถือเป็นเครื่องมือในการวัดผลการดำเนินงาน และแสดงฐานะทางการเงินที่แท้จริงของแต่ละกองทุน รวมถึงข้อมูลทางบัญชีเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ สามารถนำมาวิเคราะห์ วางแผน ควบคุม และตัดสินใจในการดำเนินงานด้านการบริหารการเงินได้อย่างถูกต้อง และทันเหตุการณ์

นโยบายกองทุนหมู่บ้าน เป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลในการสร้างเสริมระบบเศรษฐกิจฐานรากให้มีความมั่นคงแข็งแรง โดยการสนับสนุนจัดสรรเงินทุน 1 ล้านบาท เพื่อให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นใช้เป็นทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาความเดือดร้อนเร่งด่วนของประชาชน

นับแต่มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็นต้นมา การบริหารจัดการเงินของกองทุนหมู่บ้าน นอกจากจะต้องใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการแล้ว สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือความโปร่งใสของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและได้รับความไว้วางใจจากสมาชิก ดังนั้น การทำบัญชี จึงถือเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้พิสูจน์ความถูกต้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้ของคณะกรรมการกองทุน ทั้งยังเป็นมาตรฐานในการชี้วัดศักยภาพของกองทุนเพื่อประเมินผล ซึ่งจะนำไปสู่การวิเคราะห์ วางแผนและควบคุม และตัดสินใจการบริหารจัดการในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญและที่มาของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์สอนวิชาบัญชีมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาบัญชีและการผลิตผู้จัดทำบัญชี ประกอบกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มีพันธกิจในการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ท้องถิ่น ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับมหาวิทยาลัยฯ ผู้วิจัยจึงนำความรู้จากมหาวิทยาลัยไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้กองทุนหมู่บ้านได้ตระหนักถึงความสำคัญของบัญชี และนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้ประโยชน์ ส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านและผู้เข้าร่วมโครงการมีวินัยทางการเงิน รู้จักวิธีการบริหารการเงิน เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงานให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับการรักษาสมดุลทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นรากฐานของท้องถิ่นให้อยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลท่าแร่
2. เพื่อพัฒนาวิธีการจัดทำบัญชีแบบมีส่วนร่วม ระหว่างผู้วิจัยกับเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรหรือกลุ่มเป้าหมาย คือ เกษตรกรที่เป็นประธาน กรรมการ และสมาชิกที่เป็นผู้จัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลท่าแร่ ซึ่งมีทั้งหมด 8 กองทุน กำหนดโควตาผู้เข้าร่วมการวิจัยจาก 8 กองทุน ๆ ละ 6 คน รวมเป็น 48 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับสุ่มแบบโควตา ได้แก่ กองทุนหมู่บ้านท่าแร่ หมู่บ้านพะโค หมู่บ้านหนองบัวทอง หมู่บ้านป่าพนาวัลย์ หมู่บ้านสร้างแก้วสมานมิตร หมู่บ้านท่าแร่เหนือ หมู่บ้านท่าแร่สามัคคี และหมู่บ้านท่าแร่พัฒนา

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ดำเนินการ คือ กองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลท่าแร่ จังหวัดสกลนคร จำนวน 8 กองทุน

3. ขอบเขตด้านเวลาการศึกษา ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2554 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2555

4. ขอบเขตด้านเนื้อหา เน้นศึกษาการพัฒนาวิธีการจัดทำบัญชีแบบมีส่วนร่วมของกองทุนหมู่บ้าน มี 3 ชั้น คือ

4.1 สำนวณสภาพปัญหาการทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลท่าแร่ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับเกษตรกร ซึ่งเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 8 กองทุน

4.2 กำหนดวิธีการแก้ไข้ปัญหา โดยจัดเวทีประชุมกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลท่าแร่

4.3 ดำเนินการแก้ไข้ปัญหา ผู้วิจัยจัดฝึกอบรมการทำบัญชี โดยให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการวิจัยได้ทดลองฝึกปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการทำบัญชี

การดำเนินการวิจัย

1. **เตรียมการวิจัย** ประกอบด้วยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทำบัญชี และการคัดเลือกกองทุนหมู่บ้าน

1.1 การศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี แล้วนำมาสังเคราะห์ เพื่อสรุปภาพเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และขั้นตอนการทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน

1.2 ผู้วิจัยคัดเลือกกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลท่าแร่ ลงพื้นที่หาข้อมูลกับพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร และประสานกับพนักงานพัฒนากองทุนหมู่บ้าน และเลขานุการเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน เมื่อคัดเลือกกองทุนหมู่บ้านได้แล้ว ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ในเขตตำบลท่าแร่ (ลงพื้นที่ครั้งที่ 1) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การยอมรับจากชุมชน และจัดประชุมกลุ่มแกนนำกองทุนหมู่บ้าน เพื่อชี้แจงเกี่ยวกับโครงการวิจัย แนวคิด หลักการ และขั้นตอนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมพอสังเขป

2. ดำเนินการวิจัย

2.1 สํารวจสภาพปัญหาการทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลท่าแร่ (การลงพื้นที่ครั้งที่ 2) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กับเกษตรกรซึ่งเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 8 กองทุน

2.2 กำหนดวิธีการแก้ไข้ปัญหา โดยจัดเวทีประชุมกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลท่าแร่ (เป็นการลงพื้นที่ครั้งที่ 3) โดยดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ผู้วิจัยนำเสนอผลการสำรวจสภาพปัญหาการทำบัญชีในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งได้ข้อมูลจากแบบสอบถามและการลงพื้นที่ครั้งที่ 2

2.2.2 ผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีทำบัญชี (แบบใหม่) เพื่อแก้ไข้ปัญหาการทำบัญชีในอดีต โดยเป็นวิธีทำบัญชีที่ศึกษาจากแนวคิดและทฤษฎีในขั้นเตรียมการวิจัย

2.2.3 ระดมความคิดเห็นจากเกษตรกรที่เป็นประธาน กรรมการ สมาชิก ผู้จัดทำบัญชีกองทุน โดยให้อภิปราย วิพากษ์ และเสนอแนะจากวิธีการทำบัญชีที่ผู้วิจัยนำเสนอ เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางบัญชีร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

2.2.4 พัฒนารูปแบบการทำบัญชีแบบใหม่จากการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับเกษตรกร วิธีการทำบัญชีดังกล่าวมีความสอดคล้อง เหมาะสมกับความต้องการของกองทุนหมู่บ้าน และเกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

2.3 ดำเนินการแก้ไข้ปัญหา ผู้วิจัยจัดฝึกอบรมการทำบัญชี โดยให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการวิจัยได้ทดลองฝึกปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการทำบัญชี ดังนี้

2.3.1 ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบทางบัญชี โดยอาศัยแนวคิดที่ได้มาจากการระดมความคิดเห็น แบบทดสอบทางบัญชีที่สร้างขึ้น จะต้องมีการฝึกปฏิบัติครอบคลุมการทำบัญชี ตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายตามวงจรบัญชี (Accounting Cycle) โดยมีรายละเอียดในการฝึกปฏิบัติ 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์รายการค้าเกี่ยวกับเงินสรับหรือสินทรัพย์ที่ได้รับหรือจ่ายออกไปตามโจทย์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นในแบบทดสอบ โดยเงื่อนไขในการวิเคราะห์รายการค้าเริ่มจากหาชื่อบัญชีที่เกี่ยวข้องกับโจทย์แล้วพิจารณาว่าชื่อบัญชีนั้นอยู่ในหมวดใด หลังจากนั้นให้วิเคราะห์ผลกระทบว่าบัญชีนั้นเพิ่มขึ้นหรือลดลง และสุดท้ายนำผลการวิเคราะห์รายการไปบันทึกในสมุดบัญชีขั้นต้น

ขั้นที่ 2 การนำรายการที่ได้ผ่านการวิเคราะห์รายการค้าไปบันทึกลงในสมุดบัญชีขั้นต้นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสมุดบัญชีขั้นต้นของกองทุนหมู่บ้านที่ควรมี ประกอบด้วย 1) สมุดบัญชีรายรับ-รายจ่าย ซึ่งแบ่งตามกิจกรรมของกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ สมุดบัญชีชุดที่ 1 และสมุดบัญชีชุดที่ 2 แล้วแต่กรณี และ 2) สมุดรายวันทั่วไป

ขั้นที่ 3 การบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีขั้นปลาย (หรือบัญชีแยกประเภท) นำรายการที่บันทึกในสมุดบัญชีขั้นต้นไปบันทึกในสมุดบัญชีขั้นปลาย หมายถึง การผ่านรายการจากสมุดบัญชีรายรับและรายจ่ายกองทุนหรือการผ่านจากสมุดรายวันทั่วไปไปยังบัญชีแยกประเภท ณ วันสิ้นเดือนให้หายอดคงเหลือของบัญชีแยกประเภท เพื่อนำไปสรุปสำหรับการจัดทำงบการเงิน

ขั้นที่ 4 การจัดทำงานการเงินและอ่านความหมายของงบการเงิน นำยอดคงเหลือของบัญชีแยกประเภท แยกเป็นหมวด สินทรัพย์ หนี้สิน และทุน ไปจัดทำงานการเงิน คือ งบดุล ส่วนหมวดรายได้และค่าใช้จ่ายนำไปจัดทำงานการเงิน คือ งบกำไรขาดทุน

หลังจากที่ได้จัดทำงานการเงินเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้จัดทำบัญชีต้องสามารถอ่านความหมายของงบการเงินได้ทั้ง 2 งบการเงิน โดยดูผลการดำเนินงานได้จากงบกำไรขาดทุนว่าในแต่ละปี กองทุนหมู่บ้านมีกำไรหรือขาดทุนเท่าใด และดูฐานะทางการเงินได้จากงบดุล แล้วให้นำงบการเงินทั้งสองงบมาวิเคราะห์ ผลของการวิเคราะห์จะทำให้ได้ข้อมูลทางบัญชีเพื่อให้ประธานและสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านได้นำไปใช้ในการตัดสินใจบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้แก่ 1) ทราบความมั่นคงของกองทุน 2) สามารถกำหนดแผนการดำเนินงานกองทุนในอนาคตได้ 3) ทราบความสามารถในการทำกำไร เพื่อจะได้นำกำไรมาจัดสรรให้กับสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในรูปของเงินปันผล เงินเฉลี่ยคืน เงินตอบแทนกรรมการ ทุนการศึกษา เงินสมทบกองทุน เงินประกันความเสี่ยง เป็นต้น และ 4) สามารถนำผลการวิเคราะห์งบการเงินไปใช้ในการพิจารณาเกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ ของกองทุนให้สอดคล้องกับความเป็นจริงได้

2.3.2 นำแบบทดสอบทางบัญชีที่สร้างไว้ไปฝึกปฏิบัติจริงกับเกษตรกร โดยจัดประชุมเกษตรกรเพื่อทดลองใช้แบบทดสอบทางบัญชี ในระหว่างฝึกปฏิบัติทางบัญชานั้น ผู้วิจัยจะต้องติดตามตรวจสอบการทำบัญชีของเกษตรกรทุกขั้นตอน หากมีปัญหาหรืออุปสรรคในการทำบัญชี ผู้วิจัยจะได้นำเสนอวิธีการแก้ไขที่ถูกต้องให้กับเกษตรกรต่อไป

3. สรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยและเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการวิจัยร่วมกันจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อจะได้สรุปผลการวิจัยที่ได้พัฒนาวิธีการจัดทำบัญชีแบบมีส่วนร่วมของกองทุนหมู่บ้านที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

4. ถ่ายทอดความรู้และเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่ชุมชน โดยการจัดทำเอกสารรายงานการวิจัย เผยแพร่ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กองทุนหมู่บ้านในจังหวัดสกลนครและใกล้เคียง รวมถึงเผยแพร่ผลงานวิจัยทางอินเทอร์เน็ตโดยผ่านเว็บไซต์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร (<http://rdi.snru.ac.th>.)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์เกษตรกรซึ่งเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ ประธาน กรรมการ และสมาชิกที่เป็นผู้จัดทำบัญชี จำนวน 48 คน

2. แบบทดสอบบัญชี เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นจากการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับเกษตรกรเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดทำบัญชีในอดีต การสร้างแบบทดสอบประกอบด้วย 1) การพัฒนาเอกสารซึ่งใช้งานอยู่แล้ว โดยปรับปรุงให้ใช้งานง่าย หากเอกสารใดไม่เคยมีการใช้งาน ผู้วิจัยและเกษตรกรก็สามารถร่วมกันออกแบบเอกสารได้ รวมทั้งมีการกำหนดว่าเอกสารต้องการสำเนาที่ฉบับ และมีการกำหนดคสีของสำเนาเพื่อให้ง่ายต่อการใช้งานและการจัดเก็บ และ 2) กำหนดเอกสาร สมุดบัญชีที่จะใช้งาน รวมถึงรายงานการเงินที่จะต้องสรุปและนำเสนอ ต่อสมาชิกทั้งที่เป็นรายงานประจำเดือนและประจำปี

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. เก็บข้อมูลโดยตรง จากการลงพื้นที่ไปสัมภาษณ์หรือสนทนากับเกษตรกร มีกิจกรรมที่ดำเนินการ เช่น การร่วมประชุม การร่วมอภิปราย การฝึกปฏิบัติทางการบัญชี เป็นต้น
2. เก็บข้อมูลโดยอ้อม ได้แก่ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้การจัดทำบัญชีของเกษตรกร ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับเกษตรกร และปฏิสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรด้วยกันเอง

ประเภทข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล มี 2 ประเภท ได้แก่

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการทำบัญชีที่ผ่านมาในอดีต วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage)
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลในประเด็นที่ศึกษา เช่น บริบททั่วไปของชุมชน ประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ ปัญหาและความต้องการของกองทุนหมู่บ้านเกี่ยวกับการทำบัญชี และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน ตลอดจนความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 66.7 มีอายุมากกว่า 45 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 70.8 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา-มัธยมศึกษาตอนต้นคิดเป็นร้อยละ 72.9 มีตำแหน่งเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 45.8 กองทุนหมู่บ้านมีจำนวนสมาชิกระหว่าง 201- 300 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 และไม่เคยมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมเรื่องการจัดทำบัญชีมาก่อนคิดเป็นร้อยละ 68.8

กองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่มีการจัดทำบัญชีเป็นประจำทุกเดือนคิดเป็นร้อยละ 62.5 ใช้ระบบมือเพื่อบันทึกในสมุดบัญชี คิดเป็นร้อยละ 62.5 มีการจัดทำสมุดบัญชีรายรับ-สมุดบัญชีรายจ่าย คิดเป็นร้อยละ 72.9 จัดทำบัญชีแยกประเภทสินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้และค่าใช้จ่าย คิดเป็นร้อยละ 58.3 มีการจัดทำงบการเงิน ได้แก่ งบรายได้และค่าใช้จ่าย และงบดุล คิดเป็นร้อยละ 62.5 ไม่มีการจัดทำทะเบียนคุมคำขอกู้ และสัญญาเงินกู้ คิดเป็นร้อยละ 70.8 และไม่มีการจัดทำทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว คิดเป็นร้อยละ 73 ไม่มีการจัดทำทะเบียนคุมเงินฝากสัจจะ/ค่าหุ้น/เงินรับฝากรายตัว คิดเป็นร้อยละ 81.3 ไม่จัดทำใบเสร็จรับเงินและใบสำคัญจ่าย คิดเป็นร้อยละ 77.1

การบันทึกบัญชีของกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่จะบันทึกบัญชีตามความสะดวก คิดเป็นร้อยละ 50 กองทุนหมู่บ้านเคยมีปัญหาในการบันทึกบัญชี ว่าเอกสารชนิดใดต้องนำไปบันทึกบัญชีใด หรือเอกสารชนิดใดไม่ต้องนำไปบันทึกบัญชี คิดเป็นร้อยละ 68.8 อีกทั้งกองทุนหมู่บ้านเคยทำเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีสูญหาย คิดเป็นร้อยละ 58.3 เอกสารที่ใช้ประกอบการบันทึกบัญชี มีการจัดเก็บเอกสารไว้ในแฟ้มหรือกล่องเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 52.1 ไม่มีการจัดทำรายงานเงินสดประจำวัน คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้มีอำนาจในการสั่งจ่ายเงินฝากธนาคาร จะเป็นประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 33.3

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านในเขต ต.ท่าแร่ จ.สกลนคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จากค่าเฉลี่ยร้อยละสูงสุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ ลำดับที่ 1 กองทุนหมู่บ้านไม่มีผู้จัดทำบัญชี (ร้อยละ 87.5) ลำดับที่ 2 ผู้จัดทำบัญชีทำหน้าที่หลายอย่างในเวลาเดียวกัน ทำให้ไม่สามารถทุ่มเทเวลาให้งานจัดทำบัญชีได้อย่างเต็มที่ ทำให้ไม่เกิดความเชี่ยวชาญหรือชำนาญ (ร้อยละ 78.5) ลำดับที่ 3 มีการบันทึกบัญชีล่าช้าส่งผลให้ข้อมูลทางบัญชีมีความล่าช้า (ร้อยละ 75.9) ลำดับที่ 4 ผู้จัดทำบัญชีมีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอ (ร้อยละ 72.3) และสุดท้ายลำดับที่ 5 กองทุนหมู่บ้านมีผู้จัดทำบัญชีไม่เพียงพอ (ร้อยละ 71.4)

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในเขต ต.ท่าแร่ จ.สกลนคร พบว่า ในภาพรวมมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมมากที่สุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ ลำดับที่ 1 ต้องการให้รัฐบาลจัดอบรมการจัดทำบัญชี โดยเน้นการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ขั้นแรกถึงขั้นสุดท้าย (ร้อยละ 43.6) ลำดับที่ 2 ต้องการให้รัฐบาลจัดหาเจ้าหน้าที่มาเป็นที่ปรึกษาทางด้านบัญชี ให้คำแนะนำและช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น (ร้อยละ 26.2) ลำดับที่ 3 ต้องการให้รัฐบาลจัดทำเอกสารต่างๆ ที่ใช้ในการทำบัญชีเป็นรูปเล่มสำเร็จรูปที่สามารถใช้งานได้ทันที เพราะบางกองทุนไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ในการจัดพิมพ์แบบฟอร์ม (ร้อยละ 14.1) ลำดับที่ 4 การศึกษาตัวอย่างการทำบัญชีจากคู่มือ ไม่เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงได้แต่ปฏิบัติตามคู่มือเท่านั้น ไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้อย่างอื่นได้ (ร้อยละ 9.4) และสุดท้ายลำดับที่ 5 รัฐบาลควรจัดให้มีเครื่องคอมพิวเตอร์มาช่วยในการบันทึกบัญชีและจ้างบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาปฏิบัติงาน โดยให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านควบคุมดูแลอีกทีหนึ่ง (ร้อยละ 6.7)

จากปัญหาและอุปสรรคข้างต้น ผู้วิจัยและเกษตรกรได้ร่วมกัน อภิปรายและแสดงความคิดเห็น ส่งผลให้เกิดวิธีการจัดทำบัญชีแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การแยกรายการค่าออกเป็น 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมเกี่ยวกับเงินกองทุน 1 ล้านบาท และกิจกรรมเกี่ยวกับเงินออม หรือเงินรับฝากจากสมาชิก
2. แบ่งระบบบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน เป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) เอกสารที่ใช้ในการบันทึกบัญชีและสมุดบัญชีที่เกี่ยวข้อง 2) วิธีการบันทึกบัญชี แบ่งเป็น 3 ระบบ ได้แก่ ระบบบัญชีเกี่ยวกับการรับเงิน /จ่ายเงิน และการรับสินทรัพย์เป็นการชำระค่าหุ้นหรือการรับบริจาค และ 3) การจัดทำรายงานทางการเงิน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลท่าแร่ พบว่า ส่วนใหญ่ยังคงใช้ระบบมือในการบันทึกบัญชี (ร้อยละ 62.5) รวมถึงเอกสารที่ใช้ประกอบการบันทึกบัญชีจัดเก็บไว้ในแฟ้มเดียวกัน (ร้อยละ 52.1) และผู้มีอำนาจในการส่งจ่ายเงินฝากธนาคาร ส่วนใหญ่จะเป็นประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน (ร้อยละ 33.3) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวี ศรีตะ (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า ธุรกิจชุมชนทั้งหมดได้จัดทำบัญชีโดยใช้ระบบมือ รวมถึงมีการจัดเก็บเอกสารทางการเงินร่วมกันในแฟ้มเดียวกัน และผู้มีอำนาจส่งจ่ายเงินฝากธนาคาร เป็นหน้าที่ของประธานแต่เพียงผู้เดียว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรีย์พร แก้วชูเสน (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า กลุ่มธุรกิจชุมชนไม่ได้ให้ความสนใจ

ต่อการเก็บรวบรวมเอกสารการค้า จะนำมาใช้เป็นหลักฐานในบันทึกข้อมูลทางบัญชี นอกจากนั้นลักษณะการบันทึกบัญชีของกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่จะบันทึกบัญชีตามความสะดวก (ร้อยละ 50) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยรินทร์ จุลกะเสวี (2553 : บทคัดย่อ) พบว่า กองทุนหมู่บ้านในเขตพื้นที่ อ.อุทุมพรพิสัย มีการบันทึกบัญชีตามความสะดวก และตามความเข้าใจ เนื่องจากผู้จัดทำบัญชีขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำบัญชี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์ (2554 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ผู้ผลิตตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่จัดทำบัญชีอย่างง่ายโดยแสดงรายการรับและรายการจ่ายเท่านั้น ไม่มีการนำตัวเลขมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจอื่นๆ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรัชญา ชีวะเกตุ (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า กองทุนหมู่บ้านมีหลักเกณฑ์ในการทำบัญชีอย่างง่าย คือ ทำบัญชีโดยใช้เกณฑ์เงินสดมีแค่สมุดรายรับและสมุดรายจ่าย

จากผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลท่าแร่ พบว่า มีการบันทึกบัญชีที่ล่าช้าส่งผลให้ข้อมูลทางบัญชีมีความล่าช้า ไม่ทันสมัย ไม่ทันต่อเหตุการณ์ (ร้อยละ 75.9) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสิริ สิบพงษ์สังข์ (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า การบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ทางบัญชีมีรูปแบบหรือวิธีการบันทึกที่ยังไม่สมบูรณ์ ทำให้ไม่สามารถให้ข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์และไม่ตอบสนองความต้องการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา เขียวคำรพ (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า การส่งเสริมการจัดทำบัญชีให้กับกองทุนหมู่บ้าน ส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาให้มีการจัดทำบัญชีที่เป็นปัจจุบันและเป็นที่พึ่งของตนเองได้ นอกจากนี้กองทุนหมู่บ้านยังมีปัญหาเกี่ยวกับผู้จัดทำบัญชีของกองทุนมีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอ (ร้อยละ 72.3) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยชนา ภูวปริยาส (2553 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยด้านความรู้และทักษะของพนักงานบัญชีกองทุนหมู่บ้านส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดทำบัญชีและงบการเงินของกองทุนหมู่บ้านมากที่สุด รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิตาพร อินชุม (2554 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่ขาดความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านการทำบัญชี การทำบัญชีจะเน้นทำตามความเข้าใจและที่เคยปฏิบัติอยู่เป็นประจำ

ผลจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลท่าแร่ พบว่า เกษตรกรต้องการให้รัฐบาลจัดให้มีการอบรมการทำบัญชี โดยเน้นการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ขั้นแรกถึงขั้นสุดท้าย (ร้อยละ 43.6) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์ (2554 : บทคัดย่อ) พบว่า กลุ่มผู้ผลิตตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ต้องการให้ภาครัฐจัดให้มีเจ้าหน้าที่เข้ามาส่งเสริมให้แต่ละกลุ่มมีความรู้ในการจัดทำบัญชีและเห็นความสำคัญของการจัดทำบัญชี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยมงคล เตียวกุล (2551 : บทคัดย่อ) พบว่า ภาครัฐควรให้ความช่วยเหลือด้านความรู้ และพัฒนาบุคลากรด้านบัญชีด้วยการส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปฝึกอบรมด้านบัญชีขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้เกษตรกรยังเสนอให้รัฐบาลจัดทำเอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำบัญชีมาเป็นรูปแบบสำเร็จรูปที่สามารถใช้งานได้ทันที ไม่ควรให้เป็นแบบฟอร์มตัวอย่างเพราะไม่สามารถนำมาใช้งานได้ทันที ต้องพิมพ์ใหม่เองทำให้เสียเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ พันธุ์ณรงค์ (2549 : 129-130) ที่พบว่า ปัญหาการจัดทำบัญชี ได้แก่ เอกสารทางบัญชีที่ไปอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ตรงกับความเป็นจริง กลุ่มชุมชนไม่สามารถปรับรูปแบบเอกสารให้

ตรงกับความเป็นจริงได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยรินทร์ จุลกะเสวี (2553 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีขาดความรู้ ความเข้าใจในการใช้แบบฟอร์มในการบันทึกบัญชี

จากข้อค้นพบในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลท่าแร่ พบว่า ไม่มีการติดตามหนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญที่เกิดขึ้นจากลูกหนี้ของกองทุนที่ไปทำงานต่างจังหวัด และไม่มีการติดต่อกับกองทุนนานหลายปี เมื่อกองทุนหมู่บ้านไปทวงถามกับผู้ค้าประกัน พบว่า ไม่มีเงินจ่ายคืนเช่นเดียวกัน กรณีนี้ให้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ เมื่อทำหนังสือรับสภาพหนี้เรียบร้อยแล้วก็ยังไม่มีการจ่ายเงินคืนกองทุนเช่นเดิม จึงทำให้กองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่เกิดปัญหาเกี่ยวกับหนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาติ มณีมัย (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการบริหารงานการเงินและบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน คือ การผิดชำระหนี้ของสมาชิก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธิดาพร อินชุม (2554 : บทคัดย่อ) พบว่า กองทุนหมู่บ้านไม่มีมาตรการในการติดตามหนี้จากการให้สมาชิกกู้ยืมเงิน

เอกสารอ้างอิง

จุฑามาศ พันธุ์ณรงค์. (2549). **บูรณาการ การสอน การวิจัย และการบริการวิชาการเพื่อท้องถิ่น โดยการนำเอาวิธีการทางบัญชีเพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตจังหวัดเชียงใหม่**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ชัยมงคล เตียวกุล. (2551). **ระบบบัญชีการเงินที่เหมาะสมของกลุ่มผลิตตำบล : กรณีศึกษาตำบลป่าบางอำเภอเสนา จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (อัครา).

ชัยชาญ ภูวนัยพร. (2553). **ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการจัดทำบัญชีและงบการเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (อัครา).

ชัยรินทร์ จุลกะเสวี. (2553). **ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษาอำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

ธิดาพร อินชุม. (2554). **ปัญหาด้านการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (อัครา).

ปรีชญา ชีวะเกตุ. (2550). **แนวปฏิบัติทางบัญชีสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปาริชาติ มณีมัย. (2550). **ระบบบริหารการเงินและการบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่จังหวัดตรัง**. วารสารคณะวิทยาการจัดการ. 23 (1), หน้า 45.

พรสิริ สืบพงษ์สังข์. (2550). **พัฒนาระบบบัญชีอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปพื้นบ้านในระดับกลุ่มแม่บ้าน**. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (อัครา).

- วาสนา เขียวคำรพ. (2550). การพัฒนา ติดตามและส่งเสริมการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำบัญชี ศึกษาเฉพาะกองทุนหมู่บ้านตำบลบ่อนอก อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. (อัคราณา).
- วิภาวี ศรีคะ. (2550). การจัดทำบัญชีของธุรกิจชุมชน ภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (อัคราณา).
- ศิริรัตน์ เจริญศิริศักดิ์. (2554). การพัฒนาระบบบัญชีสำหรับผู้ผลิตโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดอุบลราชธานี. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- สุริย์พร แก้วชูเสน. (2550). แนวทางพัฒนากลุ่มธุรกิจชุมชนให้มีความสามารถในการจัดทำบัญชีขั้นต้น. สงขลา : สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตภาคใต้.

References

- Cheevaket, P. (2007). Practice Guideline on Accounting for Village Funds and Urban Communities: A Case Study of Muang District, Chiang Mai. M. Acc. Independent Study, Chiang Mai University.
- Chulkasaeewee, C. (2010) Village Funds Accounting System: A Case Study of Utumpaunpisai District, Sri Saket. Bangkok: Rajmangala University of Technology Phranakorn.
- Inchum, T. (2011). Problems in Book-Keeping and Interior Management of Village Funds and Urban Communities in Jomthong District, Chiang Mai. Thesis, Chiang Mai University. (Copy).
- Jensirirak, S. (2011). Book-Keeping System Development for OTOP Manufacturers in Ubon Ratchatani. Ubon Ratchatani: Ubon Ratchatani University.
- Maneemai, P. (2007). Financial and Accounting Management System of Village Funds and Urban Community in Trung Province. Faculty of Management Science Journal. 23(1), p.45.
- Kaewchoosen, S. (2007). Guidelines to Improve Basic Book-Keeping Skills for Community Business Group Association. Songkla: Rajmangala University of Technology Southern Campus.
- Keokumrop, W. (2007). The Development, Follow-Up and Encouragement of Village Funds Book-Keeping to Enhance the Efficiency in Book-Keeping: A Case Study of Village Fund of Bho Nok Sub-District, Muang District, Phachuab Keereekun. Thesis, Rajabhat Petchburi University. (Copy).

Phunnarong, J. (2006). **The Integration of Teaching, Researching and Academic Service for Local Communities by Using Accounting Methods to Develop Local Business in Chiang Mai.**

Bangkok: The Thailand Research Fund.

Phuwapariyathon, C. (2010). **Factors Influencing to Successful Book-Keeping and Financial Budget Management of Village Funds and Urban Community.** Thesis, Thammasat

University. (Copy).

Suebphongsung, P. (2007). **Development on Accounting System of Traditional Processed Food in Women Group Association.** M. Acc. Independent Study, Chiang Mai University. (Copy).

Srika, W. (2007). **Book-Keeping of Community Business of OTOP Project in Chiang Mai.**

M. Acc. Independent Study, Chiang Mai University. (Copy).

Tiawkul, C. (2008). **Appropriate Accounting System of Sub-District Level Producers: A Case Study in Pabong Sub-District, Saraphee District, Chiang Mai.** M. Acc. Independent

Study, Chiang Mai University. (Copy).